

*Медведева В. Ю.,
Здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»,
спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
Науковий керівник: Мельник-Шамрай В. В.,
канд. с.-г. наук, доцент, кафедра екології та природоохоронних технологій,
Державний університет «Житомирська політехніка»
tzn39m_mvyy@student.ztu.edu.ua*

ПРИЧИНИ ЗМЕНШЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Біорізноманіття визначається в Конвенції про біологічне різноманіття (CBD) як мінливість серед організмів з усіх джерел включно наземні, морські та інші водні екосистеми та екологічні комплекси яких вони є частиною; воно включає різноманітність усередині видів, між видами та екосистемами. Отже, це різноманіття живих організмів, їхніх генетичних компонентів та екосистем, що вони складають. (рослин, тварин, грибів, бактерій та мікроорганізмів, генетичних ресурсів).

Рослинний світ області налічує близько 1550 видів, із яких 13 перебувають під захистом Бернської конвенції 1979 року, а 4 занесені до Європейського червоного списку 1991 року як такі, що зникають на глобальному рівні. До Червоної книги України 2009 року включено 99 видів. У тваринному світі Житомирщини зустрічаються близько 400 видів, серед яких 67 видів ссавців, 270 видів птахів і 30 видів риб. Цінність становлять мисливські тварини, такі як олень, козуля та дикий кабан. У річкових заплавах мешкають бобри, видри, європейська норка, а в північних районах розмножуються цінні види птахів – глухар, тетерук, рябчик. Рідкісні птахи, такі як чорний лелека, орлан-білохвіст та змієїд, також зустрічаються в регіоні. Поширення тварин в області нерівномірне, зокрема через те, що лише найбільш пристосовані та невибагливі види є звичними в природних умовах регіону. Багато видів залежать від конкретних екологічних умов. Географічні фактори, що формують середовище існування, є основними причинами розподілу видів, але за останні десятиліття антропогенний вплив значно посилюється, що також впливає на тваринний світ області.

Основними причинами зменшення біологічного різноманіття в Житомирській області є втрати місць існування та фрагментація екосистем через інтенсивне антропогенне навантаження, включаючи розбудову інфраструктури та промислових комплексів. Значний вплив мають також забруднення довкілля промисловими викидами, які проникають у біохімічні ланцюги та викликають хронічну інтоксикацію рослин і тварин. Глобальні зміни клімату, інтродукція чужорідних видів та інтенсивне використання біологічних ресурсів (половання, рибальство) також сприяють втраті біорізноманіття. Додатково, через радіоактивне забруднення лісові масиви перебувають у критичному стані, де радіоактивні елементи продовжують накопичуватися в деревині, продуктах лісу та лікарській сировині. Недостатній рівень моніторингу видів і браконьєрство лише погіршують ситуацію, обмежуючи можливість ефективного управління та захисту екосистем.

Перспективними напрямками для збереження біорізноманіття є зменшення масштабів вирубки лісів, обмеження рекреаційного навантаження, контроль випасу худоби для запобігання витоптуванню рослинності, а також раціональне використання біоресурсів для медичних і харчових потреб. Важливими заходами є екологічно обґрунтоване ведення сільського та промислового господарства, активна протидія браконьєрству та зниженню рівня забруднення довкілля. Створення заповідників, заказників та інших об'єктів природно-заповідного фонду в місцях поширення видів, просвітницька діяльність також може суттєво сприяти збереженню локальних популяцій флори і фауни. Одним із ключових напрямів для збереження біорізноманіття Житомирської області є розширення природоохоронних територій, що сприяє зменшенню антропогенного впливу та підтримці екологічної цілісності, забезпечуючи умови для природної взаємодії видів.

Отже, біологічне різноманіття Житомирської області характеризується значною кількістю видів флори і фауни, однак його стан зазнає істотного антропогенного впливу, що призводить до втрати природних місць існування та зменшення екологічної цілісності. Нерівномірний розподіл природоохоронних об'єктів і низький рівень моніторингу видів також ускладнюють ефективний захист екосистем. У зв'язку з цим необхідні активні заходи, що включають обмеження антропогенного впливу, розвиток природоохоронних територій, а також підвищення обізнаності та участі державних і місцевих органів влади у збереженні природних ресурсів регіону.

Список використаної літератури

1. Конвенції про біологічне різноманіття. Режим доступу: <http://surl.li/wokfbq> (дата звернення 09.11.2024р).
2. Мельник-Шамрай В.В., Шамрай В.В., Пацева І.Г., Курбет Т.В. Оцінка стану природно-заповідного фонду Житомирської області. Екологічні науки : науково-практичний журнал. К. :видавничий дім «Гельветика». 2023. № 3(48). С. 108-115.